

ІВАН СІРКО - ВЕЛИКИЙ ПОЛКОВОДЕЦЬ І ХАРАКТЕРНИК

Іван Сірко – одна з найвідоміших і найсуперечливіших постатей в історії українського козацтва. Український полководець, подільський шляхтич, козацький ватажок, кальницький полковник, легендарний кошовий отаман Запорозької Січі й усього Війська Запорозького Низового. Здобув перемогу в 65 боях. Герой багатьох українських пісень і казок. Досі немає чітких даних про місце і дату його народження. Ймовірною датою народження Сірка називають 1605-1610 роки. Називають три ймовірних місця його народження: Слобідська Україна, Східне Поділля і Брацлавщина.

Вперше Іван Сірко в історичних джерелах виступає як полковник вінницький в середині 1644 р., який разом з Б. Хмельницьким веде переговори з французьким послом у Варшаві графом де Брежі про участь запорожців у війні з Іспанією. Переговори завершилися успішно, і у 1645 році корпус з 2500 козаків під командуванням полковника І. Сірка на французьких кораблях відправився з Гданська до Франції, де зіграв вирішальну роль у взятті фортеці Дюнкерн (за яку 3 місяці безуспішно билися герої роману А. Дюма), захопленої іспанцями.

Після повернення з Франції у 1647 р. І. Сірко - активний учасник Визвольної війни українського народу проти Польщі (1648-1654) під керівництвом Б. Хмельницького. В історичних документах зафіксована участь Івана Сірка у визвольній війні українського народу проти Речі Посполитої, зокрема в битві під Жванцем 1653 р.

У 1655 р. Сірко організував морський похід до Криму, чим зірвав намічений на літо похід татарської орди до України. 1660-1661 рр. брав участь у походах запорізьких козаків на Кримське ханство, організувавши одночасно два удари по турецьких фортецях Очаків і Аслам-Кермен, де “посад висік і у полон ... спіймав”.

Іван Сірко встановив своєрідний рекордів в історії Запорозької Січі за числом обрань на посаду кошового. З 1663 по 1680 роки він обирався кошовим отаманом Запорізької Січі 12 разів (отамани на Січі обиралися один раз на рік, іноді – і два рази). Сірко був кошовим запорізьким отаманом в той жорстокий і страшний час, коли Правобережну і Лівобережну Україну роздирали міжусобні пристрасті, посилені втручанням сусідів – Польщі, Московії, Туреччини і підвладного їй Криму.

Його запорожці наводили страх на все північне побережжя Чорного моря та Крим, неодноразово брали Очаків, Білгород-Дністровський, Ізмаїл,

Кілію, Тягиню (Бендери), Арабат, Перекоп, навіть Ясси; татарські матері лякали дітей іменем Сірка. 1675 р. Сірко здійснив блискучий похід, заблокувавши вторгнення Туреччини на Чигирин, розбив кримську орду і яничарів Ібрагім-паші, які вдерлися в Україну.

У 1678 р. заподіяв великої шкоди татарському флоту, захистивши Україну. У середині літа 1678 р. турки з татарами почали наступ на Чигирин. Кошовий отаман І. Сірко на чолі козацького флоту виплив з Січі у Дніпровський лиман і біля гирла нинішньої річки Корабельної напав на турецький флот. Розправившись з турецьким флотом, козацька флотилія увійшла у Буг, на якому знищила всі побудовані турками мости, а потім десантувалася на берег, розгромила кілька великих турецьких загонів і силою примусила татарські чамбули повернути в Крим.

Остання бойова акція Івана Сірка була здійснена за кілька місяців до його кончини. 1680 р. спільно з донцями Сірко востаннє опустив свою переможну булаву в битві з ординцями. Повертаючись з походу, занедужав і поїхав з Січі за 10 верств на свою пасіку в село Грушівка (нині село Ленінське Дніпропетровської області). У „Літописі” Самійла Величка читаємо: „...того ж літа, 1 серпня, преставився від цього життя в своїй пасіці Грушовці, похворівши певний час, славний кошовий отаман Іван Сірко... поховано його знаменито... з превеликою гарматною й мушкетною стрільбою і з великим жалем всього Низового війська. Бо це був справний і щасливий вождь, який з молодих літ аж до своєї старості ... не тільки значно воював за Крим і попалив в ньому деякі міста, але також погромлював у диких полях... численні татарські чамбули і відбивав полонений християнський ясир”.